

Жанр увертюри в творчості М. О. Балакіреєва

на прикладі
«Увертюри на теми 3 російських
пісень»

Мілій Олексійович Балакірєв

План:

1. Деякі історичні факти формування жанру симфонічної увертюри. Внесок М.Глінки.
2. Значення симфонічної музики в творчому доробку Балакірєва, відображення прогресивних демократичних ідей “60-десятників” у симфонічних творах.
3. Суспільно-історичні передумови появи значних симфонічних творів на народну тему, відображення прогресивних демократичних ідей “60-десятників” у симфонічних творах.
4. Формування відношення до фольклору, його збирання та систематизація.
5. Характерні жанри та типи програмності.
6. Історія створення та аналіз “ Увертюри на теми 3-х російських пісень ”.
7. Висновки.

З історії увертюри

- Увертюра з фр. “відкривати, розпочинати”;
- З'являється у 16 ст як частина театрального спектаклю (опери, балету - К. Монтеверді опера “Орфей”)
- Термін закріпився у 2 пол. 17 століття у Франції, виникло 2 типи увертюр - *венеціанська (Люллі)* та *неаполітанська (Скарлатті)*
- -

(з історії увертюри)

- сонатно - симфонічний принцип та 1частинність в будові закріпив В.Глюк;
- У 18 ст стала також частиною кантат,ораторій, інструментальних сюїт;
- як жанр симфонічної музики,концертна увертюра виникла в результаті оперної увертюри та набула програмності(святкові, урочисті,ювілейні)
- В 19 ст стає програмною та сюжетною, наближуючись до симф. сюїти

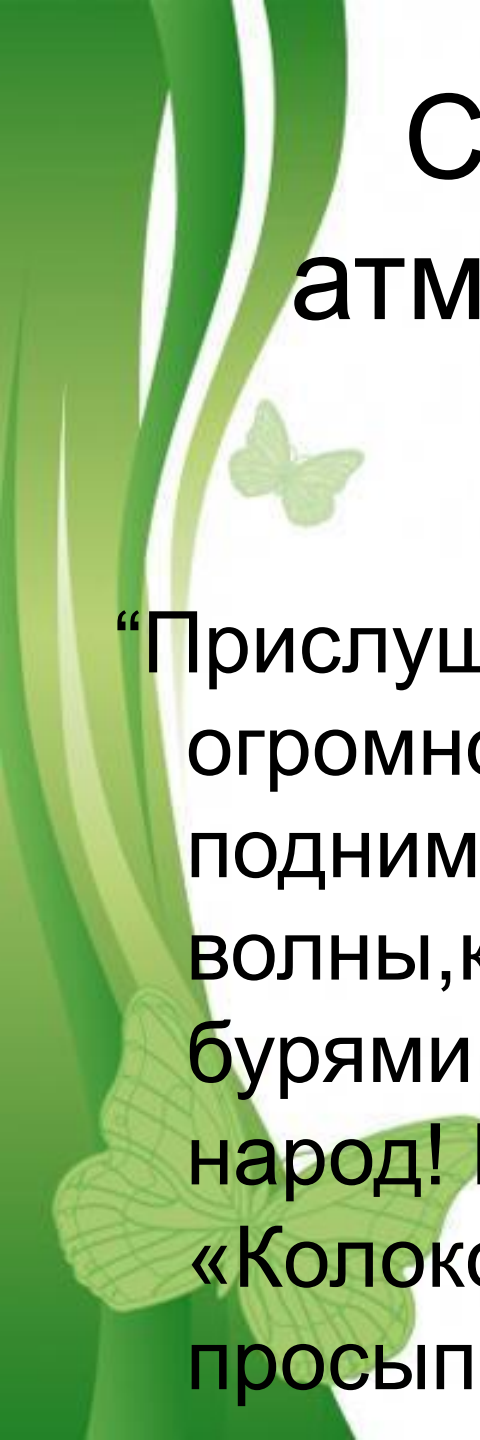
Розкрийте зміст цитат:

- «Создаёт музыку народ, а мы, художники, только её аранжируем» М. Глінка
- «Из Камаринской, как дуб из желудя выросла вся русская симфоническая музыка» П. Чайковський
- «Есть песни, которые по плечу Генделю» М. Щербіна

Початок 60-х років :

- безславне завершення Кримської війни;
- хвиля селянських повстань;
- пробудження рос. інтелігенції в науці, культурі, мистецтві та згуртування навколо долі народу

(Чернишевський, Добролюбов, Герцен, Ковалевська та Столєтов, Менделєєв, Сєченов, Мечников, Бородін, Некрасов, Л. Толстой, Достоевський, Тургенєв; група художників на чолі з Крамським “Бунт 14-ти”)

Суспільно-історична атмосфера 60-х років 19 століття

“Прислушайтесь – со всех сторон нашей огромной Родины растет стон, поднимается рокот, как рев морской волны, которая закипает, чреватая бурями после длительного штиля. В народ! К народу!» М. Герцен, журнал «Колокол», стаття «Исполин просыпается»

Прогресивні ідеї народності в творах

- Розкриття ідей революціонерів-демократів на різних рівнях в симфонічних програмних творах 60х-80х років-
- 2 увертюри;
- “Король Лір”(за Шекспіром);
- симф. поема “Тамара”(за Лермонтовим);.

Період творчої зрілості Балакіреєва та суспільно-громадської активності:

- 1857-59-формування "Могутньої купки" (В. Стасов), " нової рос. школи", " Пятірки";
- відкриття Безкоштовної музичної школи;
- 1861-65 - збірка "40 нар. пісень" як еталон художньої обробки фольклору та джерело тем для творчості композиторів-однодумців.

Відношення до фольклорних джерел

- Перший з рос. музикантів починає систематизовано збирати та обробляти фольклорні зразки:
 - - узагальнення досвіду М.Глінки в роботі з фольклором “музичне євангеліє” кучкістів;
 - - захоплення працями Мельгунова з вивчення народного поліфонічного стилю;

(продовження)

- експедиція на Волгу, Кавказ.
- реалізм та узагальнення в обробках близькі до картин В. Сурікова;
- Відчув і усвідомив драматизм рос. нар. пісні (“Во поле березка.. - симфонізація в увертюрі на 3 рос. теми)
- -2 перші збірки обробок нар. пісень для голосу з фортепіано(40,30).

БАЛАКИРЕВ
МИЛИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ
(1837-1910)

*

**НАРОДНЫЕ
ПЕСНИ**

Симфонічні твори на основі цитування та переінтонування фольклорних тем.

- 1857-59-”Увертюра на теми 3х рос. пісень”- перший зрілий зразок симфонізації народної пісні різних жанрів;
- 1862 – 2-га увертюра на рос. теми “1000 років Русі”(згодом симф. поема “Русь”);

Програмність, типи симфонізму

- схильність до живописно- картинної, літературної програмності, народно-жанрового симфонізму;
- пошук драматизму, можливості відображення трагічних та героїчних сторін життя народу (пісні бурлаків, богатирський епос) - риси епічного та драматичного симфонізму.
- Всі три типи представлені в увертюрі на 3 рос теми.

Історія створення увертюри

- Ідея - втілення патріотизму, відображення життя народу в мистецькому творі;
- -задум виник у 1857-59 роках під впливом “Камаринської” “Глінки, створена до експедиції на Волгу;
- Новий тип будови-як свідчення худ. реалізму через поєднання епічності, пейзажності, народно-жанровості (передвижник Клодт)

(історія створення)

- 1 тема “Как не белая береза в поле прилегла” взята з 3-го зошита збірки Стаховича в 1854 р.;
- 2 інші (“Во поле березка стояла” та “ Я вечор молода во пиру была”) через широку популярність в побуті цитувалися, ймовірно, по пам'яті.

Загальна драматургія

- Оркестровий вступ(пролог)-сі мажор
- Сонатне алегро-сі мінор
- Оркестровий епілог-сі мажор

“Балакиреву свойственно было строить симфоническое действие не на коллизии, а на чередовании идей»Б. Асафьев

SOFTMIXER.COM

ПРО ДОБРЫНЮ

Что не белая береза к земле клонится,
Не шелковая трава приклоняется, -
То сын перед матерью поклоняется.
Кланялся Добрынюшка родной матушке,
Просит он великого благословения:
«Ты благослови меня, родная матушка,
Ехать в дальние орды, во немирные!»
Говорила тут ему родная матушка:
«На кого покидаешь ты молодую жену,
Молодую жену, малых детушек?..»

ПРО ДОБРЫНЮ

Умеренно

Музыкальный фрагмент с нотами и русскими текстами. Музыка записана на трех пятилинейных нотных станах в тональности ля-бемоль мажор (два бемоля) и 3/4 такта. Темп обозначен как «Умеренно». Текст песни: «Что не белая береза к земле клонится, не шелковая трава приклоняется...»

Что не бе - ла - я бе - ре - за к зем - ле
кло - нит - ся, не шел - ко -
я тра - ва при - кло - ня - ет - ся.

inima.ru

Оркестр

“Камаринська”

- Світлий національний колорит звучання, перевага струнних та дерев'яних духових;
- імітація тембрів народних інструментів та манери народного виконання;
- прозорість фактури, співставлення груп та соло, чистота тембрової палітри.

“Увертюра на теми 3 рос. пісень»

- Ті ж риси
- Нове – збагачення прийомів оркестрового письма, т. як просторовість (витримані танучі динамічно звуки у високому регістрі, регістровий розрив-перспектива, повітря)
- Поєднання 3х типів симфонізму в творі, зразок епічного симфонізму.

Література та інтернет-джерела:

Балакирев. Літопис життя і творчості. Сост. А. С. Ляпунова і Е. Е. Язовіцкая, Л., 1967.

Былины. В 2 т. — Москва: Гослитиздат, 1958.

Кандінський А., Симфонічні твори М. А. Балакірева, М., 1960:

Конен В. Д. Театр и симфония. — М.: Музыка, 1975.

Крауклис Г. В. Увертюра // Музыкальная энциклопедия / под ред.

Ю. В. Келдыша. — М.: Советская энциклопедия, 1981. — Т. 5.

М. А. Балакирев. Дослідження і статті, Л., 1961; М. А. Балакирев. Спогади і листи, Л., 1962;

Сайт, присвячений М.Балакіреву <http://www.skill21.ru/>

Федорова Г. М. О. Балакірев. К., 1953.

Хохлов Ю. Н. Программная музыка // Музыкальная энциклопедия / под ред. Ю. В. Келдыша. — М.: Советская энциклопедия, 1978. —

Т. 4. — С. 442—447.

